

De voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

**Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap**

**Onderzoek en
Wetenschapsbeleid**
Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Onze referentie
25298558

Uw brief
01 juli 2020

Uw referentie

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

Datum 26 augustus 2020

Betreft Antwoord op schriftelijke vragen van van de leden Van der Molen en Van den Berg (beiden CDA) en Wiersma (VVD) aan de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat over het bericht 'Directeur Astron over zijn radiotelescoop versus de windmolens: 'Lofar zou van beschermd nationaal belang moeten zijn''

Hierbij stuur ik u, mede namens De staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat, de antwoorden op de vragen van de leden Van der Molen en Van den Berg (beiden CDA) en Wiersma (VVD) over het bericht 'Directeur Astron over zijn radiotelescoop versus de windmolens: 'Lofar zou van beschermd nationaal belang moeten zijn''.

De vragen werden ingezonden op 1 juli 2020 met kenmerk 2020Z12926 .

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Ingrid van Engelshoven

De antwoorden op de schriftelijke vragen van de leden Van der Molen en Van den Berg (beiden CDA) en Wiersma (VVD), mede namens De staatssecretaris van

Economische Zaken en Klimaat, over het bericht Directeur Astron over zijn radiotelescoop versus de windmolens: "Lofar zou van beschermd nationaal belang moeten zijn". met kenmerk 2020Z12926 (ingezonden 1 juli 2020).

Onze referentie

1 Heeft u kennisgenomen van het bericht 'Directeur Astron over zijn radiotelescoop versus de windmolens: "Lofar zou van beschermd nationaal belang moeten zijn"' uit het Dagblad van het Noorden? ¹⁾

Ja.

2 Bent u het eens met de uitspraak dat het beschermen van grote nationale onderzoeksinfrastructuur, zoals LOFAR, van groot belang zou moeten zijn? Zo ja, hoe uit zich dat in uw beleid? Zo nee, waarom niet?

Ja, het kabinet is van mening dat grootschalige wetenschappelijke infrastructuur, zoals LOFAR, van nationaal belang is voor Nederland, omdat het randvoorwaardelijk is voor het verrichten van vernieuwend wetenschappelijk onderzoek, bijdraagt aan technologische en economische innovaties en aan maatschappelijke (en regionale) impact.

Om te zorgen dat Nederland ook in de toekomst kan blijven meedoen in de wetenschappelijke wereldtop, heeft Nederland een strategische agenda laten opstellen door de Permanente Commissie voor Grootschalige Wetenschappelijke Infrastructuur: de Nationale Roadmap Grootschalige Wetenschappelijke Infrastructuur.¹ Via calls worden vervolgens projecten uit de agenda geselecteerd en wordt de bouw of vernieuwing mogelijk van onderzoeksfaciliteiten met een internationale uitstraling, zoals belangrijke wetenschappelijke apparatuur of op kennis gebaseerde hulpbronnen. Over de uitslag van de laatste financieringsronde heb ik u recent geïnformeerd.² LOFAR staat op Nationale Roadmap vermeld onder de Square Kilometer Array (SKA).

De huidige bescherming is afhankelijk van regionaal beleid en vergunningverlening, er is geen specifiek nationaal beschermingsbeleid. In de Nationale Omgevingsvisie wordt grootschalige wetenschappelijke infrastructuur als Nationaal Belang opgenomen. Als een nationaal belang in het geding komt, zal het Rijk in eerste instantie zoveel mogelijk in goed overleg met medeoverheden zoeken naar oplossingen. Op grond van dit nationale belang kan het Rijk ook nadere maatregelen nemen in het Omgevingsbeleid om het nationale belang indien nodig te beschermen.

3 Bent u bekend met de effecten van 5G voor de Westerbork Synthese Radiotelescoop (WSRT)?

Op dit moment doet ASTRON onderzoek naar mogelijke effecten voor de Westerbork Synthese Radiotelescoop (WSRT). De resultaten van dat onderzoek worden nog verwacht. Er kan overigens niet worden gesproken van effecten van

¹ De Nationale roadmap: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2016/12/13/nationale-roadmap-grootschalige-wetenschappelijke-infrastructuur>

² Zie voor de laatste financieringsronde de Kamerbrief 'Ontwikkelingen onderzoeksinfrastructuur: investeringen uit Nationale Roadmap, Europese samenwerking en Einstein Telescoop', Kamerstukken II, 2019-2020, 27406, nr. 227.

5G in het algemeen op de WSRT. Waar op bedoeld wordt zijn de potentiële effecten van een aantal geveilde vergunningen in de 700 MHz band. Die band wordt gezien als een potentiële 5G band. Bij de veiling van deze vergunningen zijn maatregelen getroffen die bescherming bieden aan de WSRT. Die bescherming bestaat eruit dat er aan een aantal vergunningen in de 700 MHz band³ een voorschrift is verbonden, namelijk dat geen storing mag worden veroorzaakt in de waarnemingen van de WSRT. Dat heeft concreet vorm gekregen in een beschermingszone van 10 km rond de radiotelescopieën.

Onze referentie

4 Hoe kijkt u in dat perspectief aan tegen het belang voor Nederland om Astron als 's werelds grootste radiotelescoop te laten functioneren? Bent u bekend met de oplossingen die Astron hiervoor ziet? Hoe kijkt u daar zelf naar?

U verwijst naar het voorstel van ASTRON om de WSRT om te vormen tot een faciliteit die verbonden wordt met 's werelds grootste radiotelescoop, de Square Kilometre Array (SKA) in Zuid-Afrika en Australië. De start van de bouw van deze telescoop is voorzien in 2021. Nederland is als een van de eerste landen bij dit project betrokken en draagt hier ook aan bij met € 30 miljoen uit regeerakkoordmiddelen en € 9 miljoen via ASTRON.

ASTRON heeft bij de staatssecretaris van EZK inderdaad het voornemen tot een strategisch programma kenbaar gemaakt. ASTRON ziet dit tevens als oplossing voor de door haar veronderstelde negatieve effecten van de uitrol van 5G voor de WSRT. Die negatieve effecten voorzien wij niet (zie het antwoord op vraag 5). Wij zijn uiteraard benieuwd hoe ASTRON nu en in de toekomst kan en wil bijdragen aan de kennis- en innovatieambities van Nederland. Daarover horen wij graag van ASTRON toelichting.

5 Bent u bereid in gesprek te gaan hoe Astron en hun meetonderzoeken behouden kunnen blijven? Indien ja, zou de Kamer op de hoogte kunnen worden gehouden? Zo nee, waarom niet?

Het Agentschap Telecom heeft op basis van internationaal gehanteerde en op de specifieke Nederlandse situatie toegespitste rekenmodellen een beschermingszone bepaald van 10 kilometer rond de radiotelescopieën in Westerbork. Daarmee wordt voorkomen dat de radioastronomische waarnemingen gehinderd worden. Wij hebben geen reden om te twijfelen aan de deskundigheid en het advies van de toezichthouder Agentschap Telecom. Tussen ASTRON, het ministerie van OCW en het ministerie van EZK is afgesproken dat het ministerie van EZK na de veiling een technisch overleg zal faciliteren tussen ASTRON en de betreffende vergunninghouders om te bespreken hoe een zorgvuldige ingebruikname van de frequenties in de buurt van de radiotelescoop te Westerbork kan plaatsvinden. Nu de veiling is afgerond zal dit overleg op zo kort mogelijke termijn worden georganiseerd. De toezichthouder, Agentschap Telecom, zal vervolgens actief meekijken hoe vergunninghouders de maatregelen naleven.

Zoals in antwoord op vraag 4 staan wij open voor een nader gesprek over het nieuwe strategische programma van ASTRON. Zie hiervoor ook het antwoord op vraag 4. Wij zullen uw Kamer informeren over de uitkomsten van beide gesprekken.

³ Het gaat om vergunningen voor frequentiegebruik tussen 703.0 en 713.5 MHz, in casu verworven door Vodafone, Ziggo en KPN

¹⁾ Dagblad van het Noorden, 8 januari 2020, 'Directeur Astron over zijn radiotelescoop versus de windmolens: 'Lofar zou van beschermd nationaal belang moeten zijn'' **Onze referentie**
(<https://www.dvhn.nl/drenthe/Directeur-Astron-over-zijn-radiotelescoop-versus-de-windmolens-Lofar-zou-van-beschermd-nationaal-belang-moeten-zijn-25213161.html>)